

Ydelse til private af lån og tilskud til naturbevaring, -pleje og -genopretning skal baseres på frivillige, privatretlige aftaler mellem det offentlige eller almennyttige foreninger m.v. og ejerne. Aftalerne skal være bindende for ejeren /brugeren og fastlægge en bestemt driftsform for arealet samt normalt også give offentligheden adgang hertil.

Bortset fra statslig skovtilplantning kan der ikke gives noget entydigt svar på, hvilket af lovgivningens virkemidler, der skal anvendes i en given situation. Der vil som hidtil være brug for en afvejning i den konkrete sag af, hvorvidt man skal erhverve, frede i medfør af naturfredningsloven, eller om man skal indgå aftaler med lodsejerne.

Hvor der skal etableres støttepunkter for friluftslivet, er det oftest nødvendigt at kunne udøve ejers rådighed over den pågældende ejendom. Erhvervelse er her hensigtsmæssig, mens det, hvor der er tale om at bevare et område som hidtil, typisk vil være hensigtsmæssigt at anvende fredningsinstitutionen.

Der er således en principiel arbejdsdeling mellem fredning og opkøb. Nogle fredninger er dog ikke tidssvarende hvad angår f.eks. bestemmelser om jagt eller pleje. Der kan derfor blive tale om erhvervelse af fredede arealer, ligesom arronderingskøb med henblik på rationel drift kan foretages med hjemmel i loven uanset arealernes fredningsmæssige status.

Ved naturgenopretningsprojekter vil der ofte blive tale om, at flere ejere ønskes inddraget, dog således at kun dele af deres ejendomme er interessante for projektet. I sådanne situationer kunne det komme på tale at gennemføre en jordfordelingspagt. Dog må det forventes, at der i medfør af den foreslåede lov i højere grad end tidligere vil være behov for at erhverve landbrugsejendomme. Dette vil ske under den forudsætning, at de dele af landbrugsejendommene, som ikke er nødvendige til erhvervelsesformålet, søges frasolgt til anden side, mod at det indvundne salgsprovnu tillægges årets bevilling. Det vil ved lovens administration blive tilstræbt alene at erhverve de arealer, som er omfattet af lovens formål.

Som budet i marginaljordsstrategien er det hensigten at udbygge lov om jordfordeling med henblik på en mere målrettet anvendelse. Heri bør indgå en afklaring af arbejdsdelingen mellem dette lovforslags virkemidler og jordfordelingens muligheder.

Det må forventes, at lovforslagets mulighed for pålæggelse af forkøbsret og for ekspropriation navnlig vil blive benyttet i tilfælde, hvor f.eks. gennemførelsen af et naturgenopretningsprojekt forudsætter erhvervelse af et antal ejendomme, men hvor enkelte ejendomme viser sig ikke at kunne erhverves i fri handel. Det er uheldigt, hvis en enkelt eller få ejere

kan hindre gennemførelsen af hele projektet, når de øvrige ejere har afhændet deres ejendom i fri handel.

Som nævnt i regeringens marginaljordsreddegørelse og det tilhørende notat er det endnu ikke afklaret, hvorledes marginaljordsprojekter planlægges. Miljøministeriet finder, at det eksisterende plansystem er tilstrækkeligt, og at spørgsmålet vil være centralt i den sammenfattende fysiske planlægning i de kommende år, blandt andet fordi det herigennem vil være muligt at inddrage offentligheden og de regionale og lokale myndigheder. Hvor der er tale om større områder til skovtilplantning, vil der som nævnt være tale om, at de fremover udpeges i regionplanlægningen.

Imidlertid foreligger der allerede nu en del hastende projekter, som bør gennemføres, så snart der er økonomisk og praktisk mulighed herfor. I disse situationer forudsættes det, at projektet gennemføres i samarbejde med den regionale fredningsmyndighed og eventuelt involverede kommunalbestyrelse(r).

Ved indgåelse af aftaler om bevaring, pleje og genopretning vil det blive tilstræbt at sikre offentligheden adgang til de omhandlede arealer. Det har været overvejet, om der – i lighed med den ordning der findes for brand- og hærværksskader i de private skove – burde etableres en ordning som forsikring mod de skader, der måtte opstå på de arealer, hvortil offentligheden får adgang. I forbindelse med arbejdet med de marginale jorder er det tilkendegivet, at en sådan ordning anses for en nødvendighed. Det foreslås derfor, at miljøministeren kan erstatte grundejere de tab, som måtte opstå som følge af en aftalt færdighedsret for offentligheden. En lille del af bevillingen til lovens formål forventes derfor at medgå hertil. Ekstraordinært store skader forudsættes dækket ved særlig bevilling.

Det er endvidere i lovens formålsbestemmelse præciseret, at loven også skal bruges til fremme af kulturhistoriske interesser. Det sker ved, at der generelt vil indgå kulturhistoriske overvejelser ved anvendelse af lovens virkemidler. Dertil kommer at loven vil kunne anvendes til erhvervelse af fortidsminder, i tilfælde hvor en offentlig ejendomsret over fortidsmindet er hensigtsmæssig, fordi den almindelige beskyttelse i medfør af naturfredningsloven ikke er tilstrækkelig til at sikre fortidsmindet. Ligeledes kan loven anvendes til at erhverve eller indgå driftsaftaler for arealer med grupper af fortidsminder ud fra såvel beskyttelseshensyn som formidlingshensyn, herunder for at skabe offentlig adgang til fortidsminderne. Som en konsekvens heraf er det foreslået at ophæve naturfredningslovens bestemmelser i § 51 om erhvervelse af fortidsminder med disse formål for øje.